

СТАН КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: СОЦІОЛОГІЧНИЙ ТА КРИМІНАЛЬНО- СТАТИСТИЧНИЙ ВИМІР

ОЛІЙНИК Андрій Миронович - аспірант Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4452-2794>

DOI 10.32782/EP.2023.3.10

Досліджено окремі соціологічні та статистичні дані у сфері кримінально-правової протидії корупції в охороні здоров'я.

З'ясовано особливості здійснення обліку та статистичного узагальнення корупційних кримінальних правопорушень та осіб, які їх вчинили. Констатовано відсутність єдиної уніфікованої статистичної звітності, яка б охоплювала дані щодо абсолютно всіх корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, включаючи досудове розслідування та судове провадження. Акцентовано увагу на питаннях законодавчого регулювання типів корупційних правопорушень, що впливають на їх облік як окремої статистичної групи.

За результатами аналізу показників кримінальної статистики виявлено тенденції до зменшення кількості корупційних правопорушень як загалом, так і у сфері охорони здоров'я, що в цілому відповідає даним соціологічного дослідження.

Ключові слова: корупція, охорона здоров'я, корупційне кримінальне правопорушення, неправомірна вигода, кримінальна статистика, «корупційний досвід», статистична звітність.

Постановка проблеми

За даними опитування населення, корупція продовжує залишатися серед найбільш серйозних проблем, посідаючи третє місце (на думку понад 64 % респондентів) після воєнних дій та високої вартості життя [1, 9]. Воєнний стан в Україні лише за-

гострив увагу суспільства до окресленої проблематики: 84% українців переконані, що факти про корупцію оприлюднювати «варто, бо через корупцію ми втратимо і єдність, і підтримку партнерів, і, врешті, перемогу» [2].

До пріоритетних напрямів у запобіганні корупції віднесена також сфера охорони здоров'я. На думку громадян, медицина входить у трійку сфер, які є першочерговими для очищення від корупції - про це відповіли 32,2% опитаних (після судової системи та митниці) [1, с.46]. Такий показник повністю відповідає тому, що «медичний» «корупційний досвід» є одним з найпоширеніших: кожен шостий українець стикався з корупцією протягом року [3].

Безперечно, поряд із системою заходів організаційно-правового та економічно-фінансового характеру ключова роль у запобіганні корупції, включаючи охорону здоров'я, належить механізмам юридичної відповідальності як найбільш ефективним та дієвим превентивним засобам вчиненню правопорушень. Тому реальний стан протидії корупції як передусім кримінально-правового явища найкраще характеризує комплексна оцінка, що охоплює не лише соціологічні дослідження, а насамперед показники статистики щодо розслідування корупційних правопорушень та притягнутих до кримінальної, інших видів відповідальності, осіб.

Стан дослідження

Вивченню проблем корупції в різних сферах життєдіяльності держави присвячено достатньо багато наукових доробків у галузі кримінального права та кримінології, інших галузей права, зокрема: С. Богаченка, А. Бойка, М. Бурак, О. Дудорова, І. Мамедова, В. Навроцького, Ю. Нікітіна, В. Топчія, В. Трепака, М. Хавронюка, В. Харченка та інших.

Предметом цього дослідження були, насамперед, передбачені законодавством форми статистичної звітності компетентних державних органів (ОГП, МВС, НАБУ, ДСА, ВАКС, ВС) у сфері досудового розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень, а також узагальнення та аналітичні матеріали (НАЗК), з питань аналізу кримінальної статистики, а також соціологічних досліджень щодо рівня поширення корупції.

Метою цієї статті є здійснення аналізу стану та тенденцій кримінально-правової протидії корупції у сфері охорони здоров'я на основі даних кримінальної статистики щодо вчинення окремих корупційних правопорушень.

Виклад основного матеріалу дослідження

Згідно з ст.61 Конвенції ООН проти корупції кожна Держава-учасниця розглядає можливість проведення аналізу тенденцій у галузі корупції на своїй території, а також умов, в яких здійснюються корупційні злочини [4]. Відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції», повноваження щодо організації проведення досліджень з цих питань, а також аналізу статистичних даних покладено на Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) [5].

Як впливає із комплексної оцінки корупційної ситуації в Україні, найчастіше населення отримує «корупційний досвід» під час контактів із закладами державної або комунальної медицини. До них протягом року звертається більшість громадян (55,1%). Незважаючи на те, що рівень корупції у медицині нижчий, ніж у такій сфері, як діяльність

правоохоронних органів, саме в медичних закладах основна маса українців отримує вже згаданий «корупційний досвід» (кожен четвертий з тих, хто звернувся по медичну допомогу). Тож загалом 12,6% українців у 2022 році мали досвід корупції у медичних закладах особисто або знають про такий досвід від членів родини. Проте, порівняно з 2021 роком, цей показник знизився у 1,7 рази (у 2021 році «корупційний досвід» у закладах охорони здоров'я отримали 21,9% громадян) [1, с.13,81].

Зокрема, серед опитаних, які мали контакти із медичною сферою у 2022 році, 24,8% респондентів при відповіді на пряме запитання зазначили, що вони або члени їхніх родин зіштовхувалися з корупцією під час звернення до закладів охорони здоров'я, тобто вони давали або від них вимагали неправомірну вигоду, використовували зв'язки тощо (тоді як у 2021 році цей показник становив 39,4%). Відповідно, 73,2% опитаних вказали про відсутність корупційного досвіду в цій сфері. Зазначені дані статистично значуще різняться від 2021 року: частка тих, хто стикався із корупцією, знизилася на 14,5 в.п., а частка тих, хто заявляє про відсутність корупційного досвіду, зросла на 15,4 в.п. [1, с.81].

Втім, основним організаційно-правовим інструментом, який поряд із соціологією дає змогу оцінити стан поширеності корупції, а також результативність та ефективність її запобігання, безперечно, є кримінальна статистика.

Незважаючи на те, що впродовж попередніх десяти років, боротьба з корупцією стала одним із ключових напрямів державної політики, за цей час сформовано окрему галузь профільного законодавства та створено систему антикорупційних органів (НАБУ, НАЗК, САП, ВАКС), досі немає єдиного узагальнення та уніфікованої статистичної звітності, яка б охопила показники щодо абсолютно всіх корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень, враховуючи як досудове розслідування, так і судове провадження, незалежно від підслідності та підсудності таких справ. Це відповідно впливає на точність статистичного дослідження реального стану кримінально-

правової протидії корупції як загалом, так і в охороні здоров'я зокрема.

До певних незручностей, що на перешкоді ефективної кримінальної статистики, можна віднести і спосіб законодавчого визначення типів корупційних кримінальних правопорушень. Хоча у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України (далі - КК України) [6] міститься їх постатейний перелік, що однозначно є сприятливим для чіткості обліку, структурно вони розміщені в різних розділах Особливої частини КК України, у контексті яких власне проводиться традиційно статистична звітність. Наприклад, ст. 354 КК України «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» належить до кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів (розділ XV). Більшість ж корупційних правопорушень відноситься до Розділу XVII «Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг». Разом з тим, усіх їх де-факто об'єднує і предмет правопорушення - неправомірна вигода, і спільний родовий об'єкт.

Окрім того, кримінальний закон по суті розрізняє два типи корупційних кримінальних правопорушень:

1) безумовно корупційні правопорушення - до прикладу, передбачені ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 -369-2 КК України;

2) умовно корупційні правопорушення - до прикладу, передбачені ст. ст. 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України – є корупційними лише у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем [6].

НАЗК, наприклад, при здійсненні аналізу стану протидії корупції бере до уваги статистику лише щодо безумовно корупційних правопорушень, оскільки в статистичних звітах органів прокуратури (форма №1) [7] з другої групи правопорушень не виділяються окремо ті, які є корупційними. Натомість кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією (ст. 366-2, 366-3 КК України), що

структурно розміщені у розділі XVII Особливої частини кодексу, потрапляють до такого «корупційного» узагальнення.

Виходячи з цього, на нашу думку, доцільним видається розміщення всіх статей, які передбачають кримінальну відповідальність за корупційні правопорушення, в одному розділі кримінального закону. Зважаючи на важливість протидії корупції для держави і суспільства, а також функціонування цілої системи антикорупційних інституцій, такі кроки є виправданими.

Законодавством передбачено цілий ряд статичних форм звітності, які складають різні інституції окремо щодо досудового розслідування (органи прокуратури, внутрішніх справ, НАБУ) та судового провадження (ДСА, ВАКС, ВС). Відповідно, різні звіти можуть охоплювати лише частину облікованих даних (за видами правопорушень чи органами досудового розслідування, судових інстанцій тощо), містити дані в розрізі різних статистичних груп, передбачати іншу класифікацію осіб, які вчинили правопорушення, галузей (сфер) економіки тощо. У результаті цього відображаються неоднакові показники, що не дає можливості сповна сформулювати єдину цілісну картину у сфері кримінальної корупційної статистики. Крім того, зважаючи на тривалий у часі процес кримінального провадження, дані щодо того самого правопорушення та результатів його розгляду (відкриття провадження, закінчення досудового розслідування, направлення справи до суду, набрання вироком законної сили, включаючи касаційний перегляд) можуть потрапити у різні звітні періоди.

Так, Офіс Генерального прокурора (ОГП) узагальнює щомісячно звітність за формами №1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення» (форма №1), №2 «Звіт про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення» (форма №2) та №5 «Про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності» (форма №5), що затверджені наказом Генерального прокурора від 30.06.2020 №299 [7]. Такі форми, що важливо, складаються за даними Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР), тобто в повній мірі відображають

ую статистику щодо кримінальних правопорушень у розрізі окремих статей Особливої частини КК України. Водночас вказана звітність, по-перше, стосується досудового розслідування, а по-друге, не виокремлює із загального масиву інформації як окрему статистичну групу корупційні кримінальні правопорушення.

Окремої уваги заслуговує аналіз даних форми звітності № 1-КОР «Звіт про стан протидії корупції» (форма № 1-КОР), що складається щомісяця органами МВС України (затверджена наказом Генеральної прокуратури, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства безпеки, Міністерства доходів і зборів, Міністерства оборони, Державної судової адміністрації України від 22.04.2013 № 52/394/172/71/268/60) [8]. Вона містить узагальнені відомості про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, та корупційні кримінальні правопорушення, інформацію про осіб, які їх вчинили, у розрізі різних категорій (включаючи кількість засуджених та виправданих), а також галузевого спрямування, будучи, по суті, єдиною комплексною «корупційною» звітністю. Проте ця форма не охоплює статистичних даних щодо всіх корупційних проваджень (зокрема, справ НАБУ, ДБР), а також враховує корупційні правопорушення не в строгій відповідності до переліку, визначеного приміткою до ст. 45 КК України. До її недоліків варто віднести і відсутність окремого обліку правопорушень за ст. 354 КК України «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» (очевидно, їх включено до групи «інші корупційні правопорушення»). Зрештою, вказана звітність є цінною для аналізу корупційних правопорушень у сфері охорони здоров'я, оскільки такі здебільшого відносяться до підслідності органів Національної поліції (НП).

Судова статистика в Україні формується на основі періодичної звітності судів першої та апеляційної інстанцій, що узагальнюються Державною судовою адміністрацією України (ДСА), а також окремо аналізів Верховного Суду (ВС) та Вищого антикорупційного суду (ВАКС). Зокрема, щорічно на сайті «Судова влада України» оприлюднюються статистичні звіти про ре-

зультати роботи судів першої та апеляційної інстанцій щодо судового розгляду справ про правопорушення за статтями КК України (наприклад, форма №1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження»; форма №б «Звіт про кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання»; форма №2-к «Про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження») [9].

Окремі аналітичні та статистичні звіти про здійснення правосуддя в розрізі статей КК України оприлюднює на власному сайті ВАКС (форма № 1-к ВАКС «Звіт про розгляд справ і матеріалів кримінального провадження», форма № 1-ПП ВАКС «Звіт про осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види покарань») [10]. Аналітичні огляди стану здійснення правосуддя здійснює також Верховний Суд [11].

На сайті НАБУ оприлюднюються піврічні звіти про роботу, що містять, зокрема, узагальнення показників оперативно-розшукової діяльності, аналіз статистичних даних: результати розслідувань, галузевий зріз, економічний ефект тощо [12]. Водночас статистика розгляду проваджень, які відносяться до компетенції НАБУ та ВАКС, не є показовою для аналізу корупційних правопорушень, що вчиняються у діяльності закладів охорони здоров'я, оскільки необхідний спеціальний суб'єкт чи предмет правопорушення, як правило, не є типовими для цієї сфери.

На основі вище згаданих джерел офіційної звітності, НАЗК здійснює аналіз ключових статистичних даних у сфері протидії корупції. За його результатами агентство формує відповідні узагальнення у виді інтерактивної графіки за категоріями: досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень; судовий розгляд корупційних кримінальних правопорушень; притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень (судові рішення набрали законної сили) [13]. У них містяться статистичні дані, зокрема, щодо окремих корупційних кримінальних правопорушень, результатів їх розслідувань та судового розгляду, кількості засуджених/

виправданих осіб у розрізі років (2016--2022 р.р.), а також динаміка приросту відповідних показників. Знову ж таки вказаний аналіз враховує лише статистику щодо безумовно корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень, тобто таке узагальнення корупційної статистики також не можна назвати повним.

У дослідженні, відображеному в таблицях цієї статті, міститься аналіз окремих показників кримінальної статистики з урахуванням динаміки за звітний період 2021 - 2022 років у розрізі корупційних кримінальних правопорушень, предметом яких є неправомірна вигода: підкуп працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК України); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК України); підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України); підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України); пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України); зловживання впливом (ст. 369-2 КК України) [6]. Для порівняння охорони здоров'я з іншими галузями економіки, взято також сферу надання освітніх послуг та бюджетну/державного управління (остання сфера є доволі умовною, зважаючи на великий спектр різноманітних державних інституцій).

Аналіз статистичних даних досудового розслідування свідчить про зменшення кількості корупційних правопорушень у 2022 році порівняно із попереднім роком (див. таблиці №1, №2). Зокрема, від'ємна динаміка облікованих корупційних правопорушень становить – 34,1%. Якщо у 2021 році за звітний період було обліковано 8184 корупційних порушень, то у 2022 році цей показник склав - 5396. Зменшилася і кількість осіб, яким повідомлено про підозру: 1912 осіб (2022 рік) проти 2245 (2021 рік), а також кількість проваджень, направлених до суду з обвинувальним актом: 1456 та 1742 відповідно. У розрізі окремих корупційних правопорушень переважають злочини, пов'язані із підкупом службових осіб. Так, у 2022 році обліковано 988 правопорушень

(1566 – у 2021 році) за ст. 368 КК України та 1512 (1577) – за ст. 369 КК України. Водночас за ст. 354 КК України – 33 (36); ст. 368-3 КК України – 42 (59); ст. 368-4 КК України – 14 (19); ст. 369-2 КК України – 220 (249). Натомість загальна кількість усіх облікованих кримінальних правопорушень у цілому за цей час зросла майже на 13 відсотків.

Відповідні тенденції прослідковуються і на підставі аналізу статистичних даних про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності (форма №5) [7]. Зокрема, у 2022 році із 1278-и (у 2021 році - 2015) облікованих кримінальних правопорушень щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: 79 (78) вчинено в галузі охорони здоров'я та соціальної допомоги; 31 (44) – в освіті; 835 (1344) – у сфері державного управління та оборони (див. таблицю №3). Вказане свідчить, що показник кількості корупційних правопорушень у медичній майже у два рази більший, ніж в освіті, і значно поступається системі державного управління. Разом з тим згідно з наведеною статистичною інформацією частка підкупу в охороні здоров'я в цілому становить 6 відсотків, що, очевидно, не відповідає рівню поширення корупції у цій галузі відповідно до результатів вищезгаданого соціологічного дослідження.

Як впливає із аналізу даних форми звітності №1-КОР, що складається органами МВС (див. таблиці №4, №5) [8], з 3161-го корупційного правопорушення за 2022 звітний період: 109 - вчинені в охороні здоров'я, 94 – в освіті, 281 - у бюджетній системі. У динаміці 2022/2021 років зменшилася також кількість засуджених та виправданих осіб. Так, у 2022 році було засуджено 610 осіб (у 2021 році - 804), виправдано - 31 (72). В охороні здоров'я з 59 осіб: засуджено – 8, виправдано – 0. В галузі освіти з 55 осіб: засуджено - 2, виправдано – 0. У бюджетній системі з 252 осіб: засуджено – 8, виправдано – 10.

Згідно з відомостями про рід заняття осіб, засуджених за корупційні правопорушення, у 2022 році притягнуто до кримінальної відповідальності 7 лікарів та фарма-

цетвів (у 2021 році – 14). Натомість учителів, викладачів – 6 (3), державних та інших службовців - 88 (144) осіб (див. таблицю №6).

Темпи зменшення кількості корупційних кримінальних правопорушень за озвучений період підтверджуються і даними судової статистики (див. таблиці №7, №8). Так, у 2022 році у судах першої інстанції перебувало на розгляді 5607 проваджень (у 2021 році – 6114), з них надійшло у звітному році 2050 (2233), тобто наявний від’ємний темп приросту відповідних справ – 8,2%. У 2002 році винесено 1375 вироків (1055 – у 2021), що також вказує на від’ємний приріст - 8,6 відсотка.

У 2022 році за корупційні правопорушення (безумовні) із 1265-ти осіб: засуджено - 1029 чоловік (що становить 81,3%), виправдано - 29 (2,3%). Від’ємний темп приросту кількості засуджених по відношенню до 2021 року склав - 7,3%.

Менші статистичні показники у порівнянні 2022/2021 років спостерігаються і в розрізі конкретних видів корупційних правопорушень (див. таблиці №7, №8).

Висновки

Аналіз результатів соціологічного дослідження показує, що серед громадян держави продовжує зростати рівень несприйняття корупційних проявів як у цілому, так і в галузі охорони здоров’я, зокрема [1]. Відпо-

відні тенденції підтверджуються і динамікою зменшення, хоч і незначною, кількості корупційних кримінальних правопорушень та осіб, яких притягнуто до відповідальності, згідно з даними кримінальної статистики. При цьому слід враховувати і високий рівень латентності, що характерний для цієї сфери.

Згідно з даними Transparency International, за підсумками 2022 року, Україна отримала 33 бали зі 100 можливих в Індексі сприйняття корупції (CPI) та посідає з цим показником 116 місце зі 180 країн [17]. Вищенаведене свідчить, що досягнутий за попередні роки прогрес є надто повільним, а тому вимагає від держави посилення заходів кримінально-правової протидії корупції, ефективність яких оцінюється, насамперед, через призму кримінальної статистики.

Варто відзначити відсутність єдиного цілісного узагальнення та уніфікованої статистичної звітності, яка б охоплювала відомості щодо абсолютно всіх корупційних та пов’язаних з корупцією правопорушень, включаючи досудове розслідування та судові провадження, незалежно від підслідності та підсудності таких справ. Жодна із передбачених статистичних форм не може претендувати на повноту обліку всіх корупційних даних.

Одним із інструментів об’єктивної оцінки стану протидії корупції має стати також

Таблиця №1. Динаміка досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень

Категорія	Звітний період		Динаміка 2022/2021
	2022	2021	
Кількість корупційних КП, облікованих у звітному періоді*	5396	8184	-34,1%
З них:			
Кількість осіб, яким вручено повідомлення про підозру (% підозр)	1912 (35,4%)	2245 (27,4%)	+8%
Кількість проваджень, направлених до суду	1457	1745	
З них:			
Кількість проваджень, направлених до суду з обвинувальним актом (% до загальної кількості облікованих проваджень)	1456 (27%)	1742 (21,3%)	+5,7%
Кількість закритих проваджень	15	2	

* ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 - 369-2 КК України. Дані згідно з формою №1 (ОГП).

Джерело: Інтерактивна графіка: Досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень [13].

удосконалення механізмів аналізу та узагальнення корупційної статистики. Виправданним, на нашу думку, є наділення НАЗК певними функціями щодо збору та аналізу статистичної інформації згідно з уніфікованими критеріями на основі звіт-

ності органів досудового розслідування та судів. Покращенню кримінальної статистики у сфері корупції може сприяти і удосконалення підходів до законодавчого визначення та класифікації типів корупційних правопорушень.

Таблиця № 2. Відомості про досудове розслідування кримінальних правопорушень

Кримінальні правопорушення (КП)	Звітний період	Обліковано КП	За органами досудового розслідування (у т.ч.)			КП, у яких повідом. підозру	КП, на прав. до суду з обвинув.	КП, у яких провадження закрито
			НП	НАБУ	ДБР			
Усього КП	2022	362636	42395	369	21399	132418	119139	244227
	2021	321443	33388	525	13486	172494	153109	413624
Окремі корупційні КП (за статтями КК України)								
Ст. 354	2022	33	33	0		24	15	5
	2021	36	28	0	-	27	22	2
Ст. 368	2022	988	433	56	462	242	121	414
	2021	1566	577	69	887	456	255	799
Ст. 368-3	2022	42	39	-		16	11	10
	2021	59	58	-	-	40	35	11
Ст. 368-4	2022	14	13	-		6	2	3
	2021	19	18	-	-	9	4	8
Ст. 369	2022	1512	1414	24	63	1215	1018	762
	2021	1577	1459	32	74	1157	1027	1405
Ст. 369-2	2022	220	157	5	56	136	91	44
	2021	249	152	4	89	159	125	44

Джерело: форма звітності №1 «Єдиний звіт про кримінальні правопорушення» (ОГП) [7].

Таблиця №3. Відомості про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності

Категорія	Звітний період	Обліковано КП	Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди (у т.ч.)
Усього КП, вчинених на підприємствах, організаціях	2022	35471	1278
	2021	48005	2015
З них у сфері:			
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2022	3273	79
	2021	3733	78
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	2022	9018	835
	2021	10758	1344
Освіта	2022	1255	31
	2021	1223	44

Джерело: форма звітності №5 «Про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності» (ОГП) [7].

Таблиця №4. Відомості про корупційні кримінальні правопорушення

Категорія	Звітний період	
	2021	2022
Кількість корупційних КП, за якими закінчено розслідування	4775	3161
З них направлено до суду з обвинувальним актом	4765	3154
За сферами вчинення корупційних КП (у тому числі):		
Охорона здоров'я	100	109
Освіта	65	94
Бюджетна система	728	281
За окремими видами корупційних КП (у тому числі):		
Одержання отримання неправомірної вигоди (ст. 368 КК України)	354	214
Комерційний підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 368-3 КК України)	43	22
Підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4 КК України)	7	5
Зловживання впливом (ст. 369-2 КК України)	150	127

Джерело: форма звітності №1-КОР «Звіт про стан протидії корупції» (МВС) [8].

Таблиця №5. Відомості про осіб, які вчинили корупційні кримінальні правопорушення

Категорія сфери діяльності	Звітний період	Кількість осіб, які вчинили корупційні КП	Засуджено осіб	Виправдано осіб	К-сть осіб, щодо яких закрито провадження
Усього корупційних КП	2022	2569	610	31	169
	2021	3233	804	72	168
З них у сфері:					
Охорона здоров'я	2022	59	8	0	3
	2021	54	12	3	3
Освіта	2022	55	2	0	15
	2021	45	10	8	11
Бюджетна система	2022	252	8	0	32
	2021	445	14	10	29

Джерело: форма звітності №1-КОР «Звіт про стан протидії корупції» (МВС) [8].

Таблиця № 6. Відомості про рід заняття осіб, засуджених за корупційні кримінальні правопорушення

Категорія	Ст.354		Ст. 368		Ст.368-3		Ст. 368-4		Ст.369		Ст.369-2		Загальна к-ть осіб		% від засуджених	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Окремі види роду занять засуджених осіб																
Державні службовці			18	36			1	1	5		15	31	41	70	4,0	6,4
Інші службовці	1	3	26	29	2	2			3	12	15	27	47	74	4,6	6,7
Лікарі, фармацевти	2	4	3	4						5	2	1	7	14	0,7	1,3
Вчителі, викладачі			2	1					2	1	2	1	6	3	0,6	0,3

* ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 - 369-2 КК України.

Джерело: Інтерактивна графіка: Притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень (судові рішення набрали законної сили у 2016-2022 роках) [13].

Таблиця № 7. Відомості про судовий розгляд окремих корупційних кримінальних правопорушень

Види корупційних кримінальних правопорушень (КП)	Звітний період	К-сть проваджень, що перебували на розгляді	К-сть проваджень, що надійшло у звітному періоді	Темп приросту проваджень, що надійшли (% до 2021)	К-сть розглянутих проваджень	% розглянутих проваджень (від загальної к-сті)	Кількість вироків	Темп приросту вироків, %
Усього корупційних КП*	2022	5607	2050	-8,2%	1787	31,9%	1375	-8,6%
	2021	6114	2233		1930	31,6%	1505	
З них за окремими статтями КК України								
Ст. 354	2022	35	13	-38,1%	20	57,1%	13	
	2021	58	21		35	60,3%	26	
Ст.368	2022	2242	393	-24,9%	319	14,2%	164	-29,3%
	2021	2591	523		395	15,2%	235	
Ст. 368-3	2022	84	21	-47,5%	17	20,2%	11	-26,7%
	2021	108	40	-55,6%	21	19,4%	15	
Ст. 368-4	2022	35	4		7	20,0%	2	0
	2021	40	9		7	17,5%	2	
Ст.369	2022	1851	1194	+1,6%	1100	59,4%	1044	
	2021	1865	1175		1089	58,4%	1038	0,6%
Ст.369-2	2022	514	191	-5%	162	31,5%	106	-26,4%
	2021	535	201		190	35,4%	144	

* ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 - 369-2 КК України. Дані за результатами розгляду судами першої інстанції згідно з даними форми №1-к (ДСА).

Джерело: Інтерактивна графіка: Судовий розгляд корупційних кримінальних правопорушень [13].

Таблиця № 8. Відомості про притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень

Види корупційних кримінальних правопорушень (КП)	Звітний період	Кількість осіб	Кількість засуджених	% засуджених	Кількість виправданих	% виправданих	КП закрито	% закритих проваджень	Темп приросту засуджених, (2022/2021)
Усього корупційних КП*	2022	1265	1029	81,3%	29	2,3%	207	16,4%	-7,3%
	2021	1296	1110	85,6%	28	2,2%	158	12,2%	
З них за окремими статтями КК України									
Ст. 354	2022	17	9	52,9%			7	47,1%	-59,1%
	2021	29	22	75,9%			8	24,1%	
Ст.368	2022	140	65	46,4%	18	12,9%	57	40,7%	-34,3%
	2021	158	99	62,7%	18	11,4%	41	25,9%	
Ст. 368-3	2022	8	4	50,0%			4	50,0%	-42,9%
	2021	9	7	77,8%			2	22,2%	
Ст. 368-4	2022	6	2	33,3%			4	66,7%	100%
	2021	3	1	33,3%			2	66,7%	
Ст.369	2022	873	851	97,5%	2	0,2%	20	2,3%	0,5
	2021	872	847	97,1%	4	0,5%	21	2,4%	
Ст.369-2	2022	131	87	66,4%	4	3,1%	40	30,5%	-25,6
	2021	140	117	83,6%	1	0,7%	22	15,7%	

* ст. ст. 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368 - 369-2 КК України.

Джерело: Інтерактивна графіка: Притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень (судові рішення набрали законної сили) [13].

Література

1. Корупція в Україні 2022: розуміння, сприйняття, поширеність. Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. НАЗК, InfoSapiens. Київ, 2023. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/1f23b766-e031-4c3f-81a4-0167b4f93116.pdf> (дата звернення 01.05.2023).
2. Головні внутрішні вороги українців - корупціонери у владі. Дзеркало тижня. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/holovni-vnutrishni-vorohi-ukrajints-iv-koruptsioneri-u-vladi-bankova-spish.html> (дата звернення 18.05.2023).
3. Нетерпимість до корупції серед громадян і бізнесу зростає, – результати дослідження: Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/neterpymist-do-koruptsiyi-sered-gromadyan-i-biznesu-zrostaє-rezultaty-doslidzhennya/?fbclid=IwAR3sXJQhIKR-IYEIgz57FSjqCOp5ps1pVfX3Nj0umTgPsLvm4HsjDGUiY> (дата звернення 05.04.2023).
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення 15.05.2023).
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014. №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення 16.01.2023).
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04.2001. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 10.04.2023).
7. Статистика: Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення 01.04.2023).
8. Статистика: Портал МВС. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/activity/prevention-corruption/statistika> (дата звернення 20.04.2023).
9. Судова статистика: Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення 20.04.2023).
10. Статистика: Вищий антикорупційний суд. URL: <https://first.vaks.gov.ua/pro-nas/rezultaty-diialnosti/?results=statystyka> (дата звернення 20.04.2023).
11. Судова статистика: Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/sud_statistika/ (дата звернення 20.04.2023).

12. Звіти про роботу: Національне антикорупційне бюро України. URL: <https://nabu.gov.ua/activity/reports/> (дата звернення 24.04.2023).

13. Путівник антикорупційною статистикою. Інтерактивна графіка: Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/koruptsiyna-statystyka/> (дата звернення 01.05.2023).

14. Індекс сприйняття корупції-2022: Transparency International Ukraine. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/#/> (дата звернення: 09.03.2023).

THE STATE OF THE CRIMINAL-LEGAL COUNTERACTION TO CORRUPTION IN THE HEALTHCARE SECTOR: SOCIOLOGICAL AND CRIMINAL-STATISTICAL DIMENSION

Some sociological and criminal-statistical indicators in the field of criminal-legal counteraction to corruption in general and in health care in particular are investigated.

The relevance of the topic is due to the dominant importance of the place and role that the fight against corruption in all spheres of state and public life, including medicine, occupies today.

The features of accounting and statistical reporting on corruption criminal offenses and persons who committed them have been clarified. The legislation provides for a number of static reporting forms that make up different institutions separately regarding pre-trial investigation and court proceedings. Different reports can only cover part of the accounting data.

The absence of a holistic generalization of criminal corruption statistics, as well as a single unified statistical reporting, which would cover data on absolutely all corruption and corruption-related offenses, including pre-trial investigation and judicial proceedings, has been stated.

Attention is focused on issues of legislative consolidation of types of corruption offenses that affect their accounting as a separate statistical group. The criminal law contains a list of corruption offenses, but they are placed in different sections of the Criminal Code of Ukraine. Some of them are corrupt only if they are committed by abusing official positions.

According to the results of the analysis of statistical reporting indicators, trends in reducing the number of corruption offenses were identified, which generally corresponds to the data of sociological studies.

Keywords: corruption, healthcare, corruption criminal offense, unlawful benefit, criminal statistics, statistical reporting.